

over the implementation of the action plan of the social worker together with the client; climatic features of the region; the industrial conditions of the region; political changes; social reforms. Every social worker or volunteer in the social sphere will be able to work more qualitatively when understanding the performance of their work. Therefore, this article may be recommended to them before reading.

Key words: evaluation criteria; Mary Ellen Richmond; social work; social work effectiveness.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2017

Прийнято до друку 26.04.2018

УДК 378 (44)

Алла Дурдас

ORCID iD 0000-0001-6456-6108

аспірант кафедри теорії та історії педагогіки,
Педагогічний інститут,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенко 13-б, 04212 Київ, Україна,
a.durdas@kubg.edu.ua

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

У статті розглядається складна й багатоступенева система вищої освіти Франції. Окреслено основні типи вищих навчальних закладів Франції та умови вступу до них. Проаналізовано університетське навчання, що складається з декількох циклів, та умови вступу до закладів вищої освіти Франції. Окреслено особливості та переваги французької університетської освіти. Розкрито форми організації освітнього процесу в університетах Франції. Здійснено порівняльний аналіз систем вищої освіти Франції та України.

Ключові слова: вища освіта; вища школа; навчальний цикл; оцінювання якості; університет; університетська освіта.

Вступ. В українській спільноті не припиняється обговорення питань функціонування системи університетської освіти, її переваг, недоліків, проблем та різних стратегій її розвитку. В даному контексті корисним для України буде, зокрема, досвід освітньої системи Франції в силу своєї ефективності, що доведена багаторічною історією та традиціями.

Досягнення освіти Франції привертають увагу багатьох вітчизняних учених. Окремі аспекти організації освітнього процесу у французьких середніх і вищих навчальних закладах висвітлено в дисертаціях О. Алексеевої, О. Бажановської, О. Бочарової, М. Зверевої, О. Матвієнко, В. Полтавець, Л. Шаповалової. Проблема професійної підготовки фахівців у Франції присвячено наукові розвідки О. Авксентьевої (лінгвістична підготовка іноземних

фахівців) і Г. Лещук (підготовка фахівців соціальної сфери). Теоретичні засади розвитку й саморозвитку особистості в освітній системі цієї країни розглянуто в дисертаційній роботі Л. Зязюн. Становлення й розвиток університетської освіти Франції в XIX–XX ст. досліджував А. Максименко. Деякі аспекти розвитку французької системи професійної підготовки майбутніх учителів висвітлені в дисертаціях О. Голотюк, В. Лащихіної, О. Романенко. Особливості системи освіти Франції були висвітлені у працях таких українських науковців, як О. Бочарова, О. Голотюк, І. Жуковський, М. Зверева, Л. Зязюн, Л. Камінська, Н. Лавриченко, В. Лащихіна, А. Максименко, О. Матвієнко, О. Овчарук, О. Пермякова, Л. Пуховська, О. Романенко, А. Сбруєва, О. Сухомлинська, Т. Харченко.

Особливості системи освіти Франції та формування її змісту розглядалися такими французькими дослідниками як П. Бурдьє, А. Льєрі, Л. Легран, Д. Гальбо, Е. Морен, Ж. Мажо, С. Френе, С. Форестьє; питання історичного розвитку і сучасного стану французької освіти досліджували А. Мішель, Л. Кро, М. Міндер, Ф. Дюбе, М. Дюрю-Белла, Ф. Ропе, Ж.-М. Доменаша, А. Шервель, Ф. Жонаера, А. де Ля Гарандері, Ж. Міларе, К. Фотіна та ін.

Проблема дослідження відображена також у великій кількості електронних джерел. Водночас, вивчення структурних особливостей вищої освіти Франції, що зазнала в 2005 р. значних змін відповідно до Болонських угод, залишається актуальним та недостатньо дослідженим.

Метою статті є аналіз структурних особливостей вищої освіти Франції та порівняння систем вищої освіти Франції та України задля імплементації позитивного французького досвіду в сфері вищої освіти України.

Структура вищої освіти Франції. Система вищої освіти Франції організована за єдиним європейським принципом (LMD) і кожен її етап ґрунтується на кількості років, відведених на навчання після закінчення середньої школи. Таким чином, три роки навчання у вузі дозволяють отримати ступінь ліценціата (180 залікових одиниць ECTS), п'ять років навчання у вузі дозволяють отримати ступінь магістра (300 залікових одиниць ECTS) і вісім років навчання дозволяють здобути ступінь доктора (PhD). Ступені ліценціата, магістра і доктора є основними етапами навчання в системі вищої освіти (Вища освіта України і Болонський процес).

У Франції налічується понад 80 університетів (*universités*) і близько 300 вищих шкіл (*grandes écoles*). Французькі заклади вищої освіти відрізняються розмірами, але в цілому, гарантують високу якість освіти, незалежно від місця розташування. Для невеликих університетів характерне різноманіття дисциплін і велика кількість студентів першого циклу навчання. Університети великих провінційних міст – Лілля, Тулузи, Ліона, Екс-ан-Провайса, Бордоіля, Гренобля – як правило, відрізняються більш вузькою спеціалізацією, у них більше студентів другого й третього циклів. У Паризькому окрузі, де зосереджена чверть всіх французьких сту-

дентів, можна знайти практично будь-який факультет, будь-яку програму, будь-яку спеціалізацію.

Отже, у сучасній Франції вищу освіту можна здобути в університетах або у так званих великих/вищих школах (*grandes écoles*). Зазначені два типи вищих навчальних закладів існують паралельно та мають ряд відмінностей. Найвагомішою серед них є можливість бути зарахованим до університету без іспитів, на підставі бакалаврату, здобутого у ліцеї. У той час як зарахування до *grandes écoles* передбачає конкурсні випробування, іноді навіть дуже жорсткі. Вступ до вищих шкіл передбачає дворічний підготовчий курс (*classes préparatoires aux Grandes écoles*), зарахування на який проводиться на підставі конкурсу атестатів. Таким чином, уже на підготовчий курс потрапляють найкращі випускники ліцеїв. Програми і вимоги у *classes préparatoires* часто вищі, аніж на перших двох курсах університетів. Тому випускник підготовчих курсів, який зазнав невдачі при вступі до великої/вищої школи, може без перешкод продовжити навчання в університеті за відповідним профілем, причому одразу з 3-го курсу.

Вищі школи надають освіту дуже високого гатунку і гарантують при цьому своїм випускникам постійне місце роботи. Громадськість Франції вважає саме Вищі школи, з належною системою підготовчих класів і серйозним селективним відбором при вступі, найдосконалішим досягненням національної системи вищої освіти (Корсак, 1997, с. 122). Та все ж більшість випускників вступають до університетів, які хоча й не відіграють домінуючої ролі, але охоплюють більшу частину студентів Франції. Університети орієнтуються на вимоги внутрішнього ринку праці, але є дуже чутливими до змін у європейському й глобальному освітньому просторі.

Вступ до університету, порівняно зі вступом до вищої школи, значно простіший. Він відбувається на основі подання документа про закінчену середню освіту і комплексу складених випускних іспитів – бакалаврату. Ці екзамени проходять одночасно по всій країні, списування при цьому практично виключається, тому в очах громадськості система виглядає справедливою. І в університетах, і у вищих школах студенти здобувають однакові наукові ступені.

Вищі школи наукових і технічних профілів належать кільком міністерствам, мають трирічні програми і присуджують дипломи інженерів. Вступ – конкурсний і лише після попереднього дворічного навчання у підготовчих класах з інтенсивним і глибоким вивченням математики і фізики.

Вищі Школи з комерції та управління – приватні і для вступу вимагають попереднього дворічного навчання у спеціалізованих закладах вищої комерційної освіти (HEC).

Вищі нормальні школи (їх усього чотири) мають добру славу як кращі заклади підготовки викладачів ліцеїв і після середніх закладів освіти. Навчання триває переважно чотири роки; випускники отримують сертифікат здатності до викладання (CAPES), що може доповнюватися додатковим професійним екзаменом, складання якого сприяє кар'єрному зростанню.

Спеціалізовані школи доповнюють пропозиції у сфері вищої освіти Франції спеціальностями в таких областях, як мистецтво, мода, архітектура, туризм та готельний бізнес.

Отже, ми можемо зробити висновок про те, що вища освіта Франції має ступеневу структуру, університети не є найвищою ланкою у системі вищої освіти Франції – натомість вищі школи відіграють роль провідних закладів вищої освіти. У спеціалізованих школах вищу освіту здобувають в таких областях, як мистецтво, архітектура, мода, готельний бізнес та туризм.

Особливості організації освітнього процесу. Навчання у французьких університетах є циклічним. Навчальний рік триває два семестри, розпочинається у вересні і закінчується у червні. Заняття проходять у традиційній формі, однак значна увага приділяється самостійній роботі студентів. Вона має реальний зміст і під неї пропонуються реальні години робочого дня студента. Багато університетів пропонують лекційні курси для «вільних» слухачів, які за чисто символічну плату можуть користуватися бібліотеками, лабораторіями чи відвідувати певні академічні програми. Здебільшого це дорослі люди, які не прагнуть (і не мають права) отримати диплом про вищу освіту, але займаються самоосвітою і працюють над самовдосконаленням. Вивчення фахових дисциплін для студентів закінчується іспитами. Шкала

оцінок двадцятибальна. Менше 50 % (тобто менше 10 балів) вважається незадовільним результатом, 10–11 – задовільно, 12–13 – досить добре, 14–15 – добре, 16–18 – дуже добре, 19–20 – відмінно (Смужаниця, 2013, с. 212).

Розглянемо цикли університетського навчання у Франції. **Перший цикл** є дворічним. Цей цикл називається «коротким» циклом вищої освіти. Він завершується іспитом на одержання диплома про загальну (DEUG) або науково-технічну (DEUST) освіту. Така освіта користується попитом у суспільстві, тому що дає можливість реального і швидкого працевлаштування. Багато хто зупиняються саме на цьому щаблі, оскільки такий документ дає можливість знайти непогану роботу. Обидва дипломи (DEUG і DUT) відповідають рівню bac+2, тобто +2 роки навчання після бакалаврату і засвідчують закінчення навчання першого університетського навчального циклу.

Другий цикл розрахований на два–три роки навчання. Після закінчення першого року видається диплом ліценціата (licence), другий закінчується одержанням диплома магістра (maîtrise), третій – одержанням диплома мастера (master). Він дає змогу студентам брати участь у конкурсах на заміщення багатьох вакантних посад. Нещодавно була також створена можливість професійної освіти: MST (maitrises des sciences et techniques) і магістратура (les magisteres), у якій навчаються три роки.

Третій університетський цикл триває 2 роки після ліценціату і коронується здобуттям ступеня майстер (master – або bac+5). Вказаний науковий ступінь запроваджено у 1999 році, до того у Франції існував ступінь магістра (bac+4), який давав змогу продовжити наукову роботу тим, хто обрав фах науковця, і отримати диплом поглиблених студій DEA – Diplôme d'études approfondies, чи DESS – Diplôme d'études supérieures spécialisées – диплом про вищу спеціалізовану освіту для тих, хто вирішив обрати професійний шлях. Протягом третього циклу поглиблено вивчається обрана спеціальність. Після одержання DEA (протягом одного року) можна підготувати наукову працю (these), при цьому мінімальний термін складає два роки. Тему наукової праці претенденти зобов'язані сформулювати до вступу.

Особливості спеціалізованого навчання у закладах вищої освіти Франції. Вивчення

медицини і фармацевтики є особливим розділом освіти. Воно проходить у CEU (госпітальних університетських центрах), при цьому університет забезпечує теоретичне навчання, а лікарня – отримання практичних навичок. Вивчення медицини триває від двох до десяти років. Наприкінці першого року студенти здають дуже складний іспит, і тільки склавши його, вони можуть продовжувати навчання. Після шести років навчання студенти проходять конкурс у спеціалізовану інтернатуру, що дозволяє стати лікарем-фахівцем після чотирьох чи п'яти років навчання, чи одержати диплом з «загальної медицини» за конкурсом після двох років навчання.

Цікавим є також французький аналог MBA (Master of Business Administration) – DESS (Diplôme d'Etudes Supérieures Spécialisées). Навчання на диплом DESS прирівнюється до третього, останнього циклу вищої освіти (аналог нашої аспірантури і кандидатського ступеня). DESS одержують не лише студенти, але і співробітники компаній, що уклали зі своїм підприємством угоду про підвищення кваліфікації. При вступі проводиться відбірковий тест-співбесіда (concours d'entrée), конкурс буває 4–5 чоловік на місце. Обов'язкова умова для надходження – вища освіта з будь-якої спеціальності. Не менш (а іноді і більш) важливим є досвід управлінської роботи. В окремих випадках цей досвід може бути зарахований як перші чотири університетські курси. Подібні питання вирішує комісія з еквівалентності. Вона ж займається визнанням кваліфікацій, отриманих у вузах інших країн. Навчання за програмою DESS за будь-якою спеціалізацією орієнтоване на практику. Крім безумовної корисності для студента, це ще і своєрідна «відповідь взаємністю» підприємствам, які скеровують працівників на навчання за програмами «Formation continue» (так звана післяуніверситетська освіта) і сплачують навчання кожного. Будь-яка програма DESS включає 3–4-місячне стажування (Смужаниця, 2013, с. 211).

У цілому, для отримання диплому DESS доведеться багато і напружено вчитися. Французи вважають, що будь-який керівник повинен знати основи стратегічного планування, аудиту і контролю, логістики, керування виробництвом, аналізу ринків і політики збу-

ту, керування персоналом і соціопсихології менеджменту, фінансів і комерційного права. Спеціалістів з дипломом DESS зазвичай готують інститути управління підприємствами (Institut d'Administration des Entreprises, IAE – французький аналог бізнес-шкіл), що створюються при великих навчальних закладах. Таких інститутів зараз у Франції 27, і вони досить рівномірно розподілені по всій країні. Це державні установи, і навчання тут повністю регламентоване Міністерством національної освіти. Оскільки бізнес-спеціалізацій DESS у державному реєстрі більш 10, кожен інститут, піклуючись насамперед про рівень навчання, пропонує не усі відразу, а в середньому 4–5 спеціалізацій. Держава у свою чергу стежить за тим, щоб у середньому по країні не виникало «профіциту» чи «дефіциту» будь-якої зі спеціалізацій. Будучи ініціатором процесу створення загальноєвропейського простору вищої освіти, Франція проводить політику посилення акценту на «професіоналізацію» університетської освіти (Кананькіна, 2013, с. 58).

Порівняльний аналіз систем вищої освіти Франції та України. Вище нами було зазначено основні аспекти та особливості системи вищої освіти Франції. Так, можна виділити певні спільні та відмінні риси у системах вищої освіти двох країн. По-перше, *структурні*. Що стосується типів закладів вищої освіти, то варто зазначити, що і у Франції, і в Україні є університети державної та приватної форм власності. Однак в Україні відсутні великі/вищі школи (grands écoles), які виконують роль еталону вищої освіти та користуються великим авторитетом у французькому суспільстві. Університети в Україні є найвищою ланкою вищої освіти. Крім того, у Франції коледжів, тобто середніх професійних навчальних закладів, як таких не існує. Коледжем тут називають другий щабель середньої школи. Для людини, що не ставить за мету одержати вищу освіту, є прийнятний шлях – лицей професійної освіти. За 2–3 роки навчання тут можна одержати будь-яку робітничу спеціальність. Після складання випускного іспиту учні, як правило, ідуть працювати на промислові підприємства або у сферу послуг. Існує й інший шлях – після закінчення коледжу вступити в один із центрів професійно-трудового навчання й одержати сертифікат,

що дозволяє працювати за спеціальністю. У Франції не існує суворої грані між середньою спеціальною і вищою освітою: перша слугує сходинкою для другої.

По-друге, *ступені вищої освіти*. У Франції існує 3 ступені вищої освіти: лісанс (після 3 років навчання); майстер (+1 додатковий рік навчання); доктор (після 8 років навчання в університеті (Козак, 2017, с. 97)). Україна ж має п'ять ступенів вищої освіти: початковий рівень (молодший бакалавр); перший, бакалаврський рівень (бакалавр); другий, магістерський рівень (магістр); третій, освітньо-науковий, освітньо-творчий рівень (доктор філософії, доктор мистецтв) та науковий (доктор наук) (Закон України «Про вищу освіту»). Отже, ми бачимо, що в Україні більш розгалужена система ступенів вищої освіти.

По-третє, щодо *системи оцінювання якості вищої освіти* обох країн, варто зазначити, що у Франції діяльність вищих навчальних закладів країни оцінюється Агентством з оцінювання якості наукових досліджень та вищої освіти (l'Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur, AERES), яке було створене згідно із законом про вищу освіту і існує з 2006 р. Головне завдання даного агентства полягає в оцінці діяльності вищих закладів освіти. Цей національний орган контролю і оцінки вищої освіти збирає інформацію про діяльність вищих навчальних закладів та щорічно направляє Президенту звіт про свою роботу та про стан справ у сфері вищої школи. Важливим є те, що у Франції результати університетських перевірок і оцінок широко публікуються і дають можливість не лише державі, а й суспільству робити висновки про академічний рівень того чи іншого вищого закладу освіти. Даний механізм відображає історично сформовану централізовану систему французького вищої освіти (Кананькіна, 2013, с. 57).

Система вищої освіти України знаходиться на етапі імплементації Закону України від 01.07.2014 №1556-VII «Про вищу освіту» та має амбітну мету відповідати кращим міжнародним освітнім стандартам.

В Законі України «Про вищу освіту» передбачено, що система забезпечення якості вищої освіти в Україні складається із:

1) системи забезпечення закладами вищої

освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти та якості вищої освіти;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту»).

Зазначимо, що Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти знаходиться на етапі створення і має стати постійно діючим колегіальним органом, уповноваженим законом на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти.

Ще однією особливістю французької системи вищої освіти є те, що навчальні заклади отримують серйозну фінансову підтримку від держави. Тому і французькі, і іноземні студенти не оплачують в повному розмірі реальну вартість навчання. Слід зазначити також, що Франція була однією з найперших європейських країн, яка розпочала втілення ідей Болонського процесу в систему вищої освіти.

Порівняння ключових характеристик систем вищої освіти Франції та України викладено у Таблиці 1.

Висновки. Для французької системи вищої освіти є характерною особлива структура та своя власна система дипломів. Французькі університети не є найвищою ланкою у структурі вищої освіти Франції, натомість цю роль виконують вищі школи, до яких у французькому суспільстві особливе ставлення. Окрім університетів та вищих шкіл, французькій системі вищої освіти притаманне велике розмаїття навчальних закладів, включаючи спеціалізовані школи, з міцними традиціям, здатних чітко орієнтуватися при підготовці фахівців на вимоги сьогодення. Навчання у французьких університетах є циклічним, поділяється на три цикли. Якість вищої освіти Франції оцінюється Агентством з оцінювання якості наукових досліджень та вищої освіти. Системи вищої освіти Франції та України мають деякі спільні риси, однак очевидною є значна кількість відмінностей, які претендують на глибший аналіз і безпосереднє вивчення у майбутньому особливостей функціонування системи забезпечення якості вищої освіти Франції задля імплементації позитивного досвіду в Україні.

Таблиця 1

Порівняння особливостей систем вищої освіти Франції та України

Франція	Україна
Типи вищих навчальних закладів	
<ul style="list-style-type: none"> • ліцеї, для отримання свідоцтва технічного спеціаліста з вищою освітою (BTS) та у підготовчих класах; • технологічні інститути при університетах, для отримання технічного університетського диплому; • університети, для отримання диплому Бакалавр / Магістр; • підготовчі класи, які готують до вступу у Вищі школи для здобуття інженерної, управлінської та пов'язаної з торгівлею освіти; – спеціалізовані школи, для отримання диплому з охорони здоров'я, соціальних робіт, мистецтва та архітектури; • великі/вищі школи (grandes ecoles); 	<ul style="list-style-type: none"> • університети; • академії, інститути; • коледжі.
Ступені вищої освіти	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Лісанс (після 3 років навчання); 2. Майстер (+1 додатковий рік навчання); 3. Доктор (після 8 років навчання в університеті). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Початковий рівень (молодший бакалавр); 2. Перший, бакалаврський рівень (бакалавр); 3. Другий, магістерський рівень (магістр); 4. Третій, освітньо-науковий, освітньо-творчий рівень (доктор філософії, доктор мистецтв); 5. Науковий (доктор наук).
Здійснення контролю за якістю вищої освіти	
Агентство з оцінювання якості наукових досліджень та вищої освіти (l'Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur, AERES)	<ul style="list-style-type: none"> • Система внутрішнього забезпечення якості; • Система зовнішнього забезпечення якості; • Система забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ з оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.
Законодавча база	
Закон «Про орієнтацію вищої освіти» від 26.01.1984 № 84-42	Закон України від 01.07.2014 №1556-VII «Про вищу освіту»
Контролюючі органи	
Міністерство вищої освіти, досліджень та інновацій (Ministère de l'Enseignement supérieur, de la Recherche et de l'Innovation)	Міністерство освіти і науки України

Література

- Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник/ За ред. В. Г. Кременя. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2004. 384 с.
- Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
- Кананькіна Е. С. Система французького вищого образования *НВ: Административное право и практика администрирования*. 2013. № 8. С. 57–81.
- Козак Л. Особливості університетської освіти у Франції. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1–2 (16–17). С. 96–105.
- Корсак К. В. Вища освіта сучасної Франції. *Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / за заг.ред. Г. В. Щокіна*. Київ: МАУП, 1997. С. 122–130.
- Логінова Н. І. Аналіз світових тенденцій розвитку вищої професійної освіти. *Наука і сучасність: Збірник наукових праць Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ: Логос, 2002. Том XXXIII. С. 83–90.
- Смужаниця Д. І. Система вищої освіти Франції: історичний досвід та сучасний стан. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2013. Вип. 29. С. 211–212.

References

- Kremen, V. Gh. (Ed.) (2004). *Vyshha osvita Ukrainy i Bolonskyj proces [Higher Education in Ukraine and the Bologna Process]*. Ternopil, Ukraine: Navchalna knygha – Boghdan (ukr).
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine On Higher Education]*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (ukr).
- Kananykina, E. S. (2013). Sistema francuzskogo vysshego obrazovanija [French higher education system]. *NB: Administrativnoe pravo i praktika administrirovanija*, 8, 57–81.
- Kozak, L. (2017). Osoblyvosti universytetskoji osvity u Franciji [Peculiarities of university education in France]. *Osvitologhichnyj dyskurs*, 1–2 (16–17), 96–105(ukr).
- Korsak, K. V. (1997). Vyshcha osvita Franciji [Higher education in France]. In H. V. Shchokin (Ed.), *Svitova vyshha osvita* (pp. 122–131). Kyiv, Ukraine (ukr).
- Loghynova, N. I. (2002). Analiz svitovykh tendencij rozvytku vyshhoji profesijnoji osvity [Analysis of world trends in higher professional education]. *Nauka i suchasnistj: Zbirnyk naukovykh pracj Nacionaljnogho pedagoghichnogho universytetu imeni M. P. Draghomanova*. Kyiv, Ukraine: Loghos. Vol. XXXIII, pp. 83–90 (ukr).
- Smuzhanycja, D. I. (2001). Systema vyshhoji osvity Franciji: istorychnyj dosvid ta suchasnyj stan [French higher education system: historical experience and current state]. *Naukovyj visnyk Uzhghorodskogho nacionaljnogho universytetu. Serija «Pedagoghika, socialjna robota»*, 29, 211–212 (ukr).

СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ФРАНЦУЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Дурдас Алла, аспирант кафедры теории и истории педагогики,
Педагогический институт,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
ул. Тимошенко 13-б, 04212, Киев, Украина, a.durdas@kubg.edu.ua

В статье рассматривается сложная и многоступенчатая система высшего образования Франции. Определены основные типы высших учебных заведений Франции и условия поступления в них. Проанализированы университетское образование, состоящее из нескольких циклов, и условия поступления в учреждения высшего образования Франции. Определены особенности и преимущества французского университетского образования. Раскрыты формы организации образовательного процесса в университетах Франции. Осуществлен сравнительный анализ систем высшего образования Франции и Украины.

Ключевые слова: высшая школа; высшее образование; оценка качества; университет; университетское образование; учебный цикл.

THE STRUCTURAL FEATURES OF THE HIGHER EDUCATION OF THE FRENCH REPUBLIC

Durdas Alla, Post-Graduate Student of the Department of Theory and History
of Pedagogy, Pedagogical Institute, Boris Grinchenko Kyiv University,
13-b Tymoshenko Str., 04212 Kiev, Ukraine, a.durdas@kubg.edu.ua

The article deals with the complex and multistage system of higher education in the French Republic. The main types of higher educational institutions in France and their peculiarities have been determined. A large variety of educational institutions, including specialized schools, have been emphasized in the article. The ability of French higher education establishments to be clearly oriented in the training of specialists for the requirements of the present has been specified in the article. The university education, consisting of several cycles, and the conditions for entering the institutions of higher education in France have been analyzed. The scale of grades has been outlined. A special system of French diplomas has been considered in the article. A role of grand schools in the French society has been stated. A national character of the French higher education has been specified in the article. The degrees of higher education in the French Republic and in Ukraine have been disclosed. The peculiarities and advantages of the French university education have been determined. Forms of organization of the educational process in the universities of France have been disclosed. A French analogue of the MBA has been described and the features of business education in the French Republic have been stated. The peculiarities of the specialized higher education in France have been outlined. The role and activities of the Agency for the Evaluation of Quality of Scientific Research and Higher Education in France have been determined. The regulatory bodies and the laws in the higher education systems in France and in Ukraine have been stated. A comparative analysis of the higher education systems of the French Republic and Ukraine has been carried out.

Key words: evaluation; grand school; higher education; quality; training cycle; university, university education.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2018
Прийнято до друку 26.04.2018